

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu tekee mahdolliseksi joustavan opinnoissa etenemisen. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, joidenkin opetusryhmien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana. Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun käytöstä määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Mahdollisuudesta tulee mainita myös silloin kun vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytetään yksittäisen oppilaan kohdalla.

Koko koulun tai yksittäisten oppilasryhmien osalta vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun toteuttaminen edellyttää, että oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin oppiaineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemän tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Opintokokonaisuudet voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaille pakollisia ja mitkä valinnaisia. Kaikille vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen osallistuville oppilaille tulee laatia opinto-ohjelma.

Mikäli vuosiluokkiin sitomatonta opetusta käytetään vain yksittäisen oppilaan kohdalla, laaditaan hänelle opetussuunnitelmaan perustuva opinto-ohjelma. Siinä kuvataan oppilaan opintojen tavoitteet, määritellään opintokokonaisuuksien suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet. Oppilaan opintojen etenemistä tulee seurata säännöllisesti.

Oppimisen arvioinnista vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa määrätään osiossa Oppimisen arviointi.

6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomasti. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, joidenkin opetusryhmien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Koko koulun tai yksittäisen opetusryhmän kohdalla vuosiluokkiin sitomattomana opiskelua käytettäessä tuntijako sekä oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksittain.

Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan seuraavalle luokalle. Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.

Laihian kunnan paikallinen osuus

Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Laihiolla perusopetus järjestetään pääsääntöisesti vuosiluokittain jaetun oppimäärän mukaisesti. Kun opetuksessa tulee tilanteita, jossa tarvitaan toisenlaista tai suurempaa joustoa, voi oppilas edetä opinnoissaan oman opinto-ohjelman eli vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen mukaan. Joustoa tarjoaa [perusopetusasetuksen 11 §:n 2 momentin](#) säännös. Vuosiluokkiin sitomatonta opetusta voidaan hyödyntää myös lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana.

Vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen taustalla voi olla erilaisia syitä: koulun yleiset pedagogiset ratkaisut, yhdysluokkaopetuksen järjestelyt tai yksittäistä oppilasta koskien esimerkiksi opiskelun vaikeutuminen terveydellisen syyn tai muun syyn vuoksi. Tapauskohtaisesti tulee aina arvioida, sopiiko vuosiluokkiin sitomaton opetus oppilaan tilanteeseen ja onko se oppilaan edun mukainen päätös vai voisiko joku muu tuki tai eriyttäminen sopia paremmin.

Kun vuosiluokkiin sitomaton opetus koskee yksittäistä oppilasta, oman opinto-ohjelman mukaan etenemistä koskeva ratkaisu tehdään opetuspäällikön hallintopäätöksenä perusopetuslain 18 §:n nojalla tai erityisen tuen päätöksen yhteydessä. Päätös valmistellaan moniammatillisena yhteistyönä. Oppilasta ja huoltajaa tulee kuulla. Päätökseen liitetään mukaan asiantuntijalausunto esim. hoito- tai kuntoutustaholta. Jos kyseessä on lahjakkuutta tukeva toimintatapa, niin oppilasta opettavan opettajan lausunto riittää perusteluksi.

Päätöksestä tulee käydä ilmi seuraavat seikat:

- Kenen aloite, perustelut, kuulemiset, käytännön järjestelyt, päätöksen kesto (enintään lukuvuosi).

Jos oppilas ei kykene terveydellisistä syistä osallistumaan lähiopetukseen tuntijaon mukaisesti, opetuspäällikkö tekee moniammatillisen arvion perusteella ja huoltajien suostumuksella hallinnollisen päätöksen erityisistä opetusjärjestelyistä (Pol 18§) eli tässä tapauksessa koulupäivien lyhentämisestä. Päätös on määräaikainen ja voidaan tarvittaessa uusia.

KÄYTÄNNÖN TOTEUTUS

Vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen toteutus mietitään aina yksilöllisesti oppilaan kokonaistilanne ja tuen tarpeet huomioiden.

Oppilas opiskelee pääsääntöisesti oman luokkansa mukana ja laaja-alainen erityisopettaja ohjaa vsop-aineita eteenpäin yhteistyössä aineenopettajan kanssa. Arviointi tapahtuu yhteistyössä erityisopettajan ja aineenopettajan kanssa.

Jos vsop-aineita on paljon ja koulunkäynti tarvitsee muutenkin vahvaa tukea, oppilas opiskelee pienluokassa erityisluokanopettajan ohjauksessa. Arvioinnin tekee erityisluokanopettaja.

Jos taas oppilas ei tarvitse koulunkäyntiinsä tukea ja vsop-aineita on useita, räätälöidään lukujärjestys mahdollisuuksien mukaan niin, että hän voi opiskella tarvittaessa eri vuosiluokkien mukana. Tärkeää on tässäkin tilanteessa, että oppilaalle on nimetty vastuupettaja.

Opinnot kirjataan oppimissuunnitelmaan / HOJKSiin.

Vsop-oppilaalle tarjotaan oppilashuollon tukea eri toimijoilta, esim. kouluvalmentajan ja/tai tehostetun oppilaanohjauksen avulla. Myös etsivä nuorisotyö ja muut koulun ulkopuoliset toimijat voivat olla mukana tukemassa oppilaan koulunkäyntiä.

Opintokokonaisuuksien määrittäminen

Oppiaineiden oppimääristä muodostetaan opetussuunnitelmaan opintokokonaisuuksia muulla perusteella kuin vuosiluokittain. Näiden oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt perustuvat yleisopetuksen oppimäärään ellei ole tehty päätöstä oppiaineen yksilöllistämisestä.

Opintokokonaisuuksien määrittelyn apuna voidaan käyttää kunnassa laadittuja oppiaineiden ydinsisältöjä, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Huomioitavaa on, että opintokokonaisuudet laaditaan oppilaan resurssien mukaan, jotta hänellä on täydet mahdollisuudet tavoitella mitä tahansa arvosanaa.

Kullekin opintokokonaisuudelle määritellään opetuksen tavoitteet ja sisällöt sekä mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia. Lisäksi on määriteltävä opintokokonaisuuden sisältämän opetuksen tuntimäärä. Lähtökohtaisesti se noudattelee kunnan perusopetuksen tuntijakoa.

Opinto-ohjelman sisältö

Oppilaalle laaditaan opinto-ohjelma yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja oppilasta opettavien opettajien kanssa. Pyritään sitouttamaan oppilas omaan opiskeluunsa ja ottamaan siitä vastuu omien edellytysten ja vahvuuksiensa mukaisesti.

Opinto-ohjelmassa on määriteltävä seuraavat asiat:

- tiedot ja taidot, jotka ovat kunkin opintokokonaisuuden opiskelun aloittamisen edellytyksenä
- opintojen tavoitteet
- opintokokonaisuuksien suorittamisjärjestys
- aikataulu
- etenemisen seuranta
- arviointi

Ylläolevat seikat, mahdolliset erityistavoitteet ja tukitoimet kirjataan oppimissuunnitelmaan / HOJKS:iin. On tärkeää sopia myös opintokokonaisuuksien dokumentoinnista, jotta suoritukset pysyvät tallessa ja ne ovat saavutettavissa esim. opettajan vaihtuessa.

Oppilaalla tulee olla riittävät tiedot ja taidot suhteessa edellisen opintokokonaisuuden tavoitteisiin, jotta hän voisi edetä opiskelemaan seuraavaa. Jos hänen tietonsa ja taitonsa eivät ole riittävän hyvät, hän ei vielä siirry eteenpäin.

Arviointi

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytänteissä huomioon. Oppilaalla on mahdollisuus vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Kuudennen vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin kriteereissä sekä päättöarvioinnin kriteereissä mainitaan kompensaatioperiaate: paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Lukuvuoden päättyessä oppilas saa todistuksen hyväksytysti suorittamistaan opintokokonaisuuksista ja siirtyy seuraavalle luokalle jatkamaan opintojaan siitä, mihin ne edellisenä lukuvuonna jäivät.

Oppilas voidaan jättää luokalleen vain yleisen huonon koulumenestyksen perusteella. Luokalle jättämistä ei voida tehdä puuttuvien suoritusten vuoksi.

Lukuvuositodistus

Lukuvuositodistuksessa ovat näkyvissä eri opintokokonaisuuksista saadut arvosanat. Oppilaan todistukseen merkitään vain hyväksytyt suoritukset ja muilta osin hän jatkaa opintojaan seuraavalla vuosiluokalla. Mikäli oppiaineen opinnot ovat kesken, opettaja jättää ko. oppiaineen arvioimatta ja todistukseen tulee tyhjä kohta.

Sanallista arviota käytettäessä lukuvuositodistuksesta on aina käytävä ilmi, onko oppilas suorittanut opintokokonaisuuden hyväksytysti.

Vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä otetaan huomioon oppimisen arviointia sekä seuraavalle vuosiluokalle siirtymistä koskevat erityismääräykset.

Todistukseen kirjataan kohtaan Lisätietoja: ”Oppilas opiskellut oppiaineen/t oman opinto-ohjelman mukaan”.

Päätösarviointi

Oppilas saa 9. luokan päätteeksi lukuvuositodistuksen, johon on merkitty hänen jo hyväksytysti suorittamansa opinnot. Oppilas jatkaa seuraavana lukuvuonna opintojaan 9. luokan oppilaana ja saa päättötodistuksen heti, kun perusopetuksen oppimäärä on kokonaisuudessaan hyväksytysti suoritettu.

Oppilas luetaan yhdeksännen vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hänen oppivelvollisuusikänsä täyttyy ja hän eroaa koulusta.

Jos vuosiluokkiin sitomattomasti opiskelevalla nuorelle jää perusopetus kesken 17 vuotta täytettyään, hän voi jatkaa aikuisten perusopetuksessa Vaasassa.

Oppilaan siirtäminen vuosiluokan yli

[Perusopetuslain 18 §:n kohta 1](#)) mahdollistaa sen, että oppilas voidaan siirtää vuosiluokan yli, jos hänellä arvioidaan jo ennestään olevan kyseisellä vuosiluokalla vaadittavat tiedot ja taidot. Oppilaan osaaminen suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin tulee aina selvittää ja vasta sen jälkeen voidaan tehdä päätös hänen siirtämisestään luokkaa ylemmäs. Päätöksen tekee koulunjohtaja / rehtori. Oppilaan huoltajaa tulee kuulla.

Siirtoa harkittaessa on huomioitava, että kesken lukuvuotta ylemmälle luokalle siirretty oppilas joutuu suorittamaan tämän ylemmän luokan oppimäärän vajaan lukuvuodessa.